

ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ПРИНЦИП ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН: КОМПАРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ ЦІННОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ТА КОРОЛІВСТВА НІДЕРЛАНДІВ)

INTEGRITY AS THE PRINCIPLE OF CIVIL SERVICE OF UKRAINE AND FOREIGN COUNTRIES: COMPARATIVE AND LEGAL ANALYSIS OF MORAL AND ETHICAL VALUE (ON THE EXAMPLE OF THE FRENCH REPUBLIC AND THE KINGDOM OF THE NETHERLANDS)

Чеченко К.О., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Запорізький національний університет

Система управління державної служби у кожній країні побудована із характерними особливостями, навіть за умови дотримання стандартів певної моделі державного управління, наприклад, європейської. Держави використовують різні підходи до нормативно-правового закріплення правових та організаційних засад діяльності державної служби, системи управління державною службою, вимог до посадових осіб, їх обов'язків тощо. Законодавець створює спеціальні умови вступу на державну службу, визначає порядок проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, порядок призначення на посаду державної служби, окрім цього, у процесі розроблення нормативно-правового акту, приділяється значна увага вимогам етичної поведінки державного службовця, оскільки, крім високого рівня професійних компетентностей та фахових навичок, морально-етичні якості особи, яка претендує на посаду державного службовця або вже її займає мають суттєве значення для функціонування інституту державної служби. Добросесність поступово набула центрального значення у системі державного управління та інституті державної служби. У підсумку компаративно-правового аналізу необхідно підкреслити загальний підхід усіх трьох країн щодо спрямованості політики добросесності на відсутність корупційних проявів, що має нерозривний взаємозв'язок із вимогами державного службовця чесно виконувати посадові обов'язки, мати гідну етичну поведінку, дотримуватися законів. Таким чином, в контексті боротьби з корупцією доцільно стверджувати про вагому суспільно-правову роль принципу добросесності як необхідної морально-етичної цінності діяльності державного службовця, що визначає межі та способи службової поведінки. Доречно справедливо підкреслити, що українська система державної служби є взірцем належного правового підходу до розроблення та закріплення фундаментальних принципів із дотриманням яких функціонуватиме інститут державної служби. Оскільки, на відміну від вітчизняної моделі державної служби, інститути державної служби зарубіжних країн викликають проблемність суб'єктивного розуміння при застосуванні морально-етичної цінності добросесності як принципу державної служби.

Ключові слова: принцип, принципи державної служби, компаративно-правовий аналіз, державна служба, державний службовець, законодавство, добросесність, чесність, мораль, етика, норми, цінності.

The civil service management system in each country is built with distinctive features, even if the standards of a certain model of public administration, such as European. States use different approaches to the legal consolidation of the legal and organizational framework of the civil service, the management system of the civil service, the requirements for officials, their responsibilities, and so on. The legislator creates special conditions for entering the civil service, determines the procedure for holding a competition for civil service positions, the procedure for appointment to civil service positions, in addition, in the process of drafting regulations, much attention is paid to ethical conduct of civil servants, because, in addition to high level of professional competencies and professional skills, the moral and ethical qualities of a person applying for a position of civil servant or already holding it are essential for the functioning of the civil service. Integrity has gradually become central to the system of public administration and the institution of civil service. As a result of the comparative legal analysis, it is necessary to emphasize the common approach of all three countries to the integrity policy on the absence of corruption, which is inextricably linked with the requirements of civil servants to perform their duties honestly, behave ethically and obey the law. Thus, in the context of the fight against corruption, it is appropriate to assert the important socio-legal role of the principle of integrity as a necessary moral and ethical value of the civil servant, which determines the boundaries and methods of official conduct. It is appropriate to emphasize that the Ukrainian civil service system is an example of a proper legal approach to the development and consolidation of fundamental principles in accordance with which the institute of civil service will function. Because, in contrast to the domestic model of civil service, the civil service institutions of foreign countries cause the problem of subjective understanding in the application of the moral and ethical value of integrity as a principle of civil service.

Key words: principle, principles of civil service, comparative legal analysis, civil service, civil servant, legislation, integrity, honesty, morality, ethics, norms, values.

Вступ. Система управління державної служби у кожній країні побудована із характерними особливостями, навіть за умови дотримання стандартів певної моделі державного управління, наприклад, європейської. Держави використовують різні підходи до нормативно-правового закріплення правових та організаційних засад діяльності державної служби, системи управління державною службою, вимог до посадових осіб, їх обов'язків тощо. Законодавець створює спеціальні умови вступу на державну службу, визначає порядок проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, порядок призначення на посаду державної служби, окрім цього, у процесі розроблення нормативно-правового акту, приділяється значна увага вимогам етичної поведінки державного службовця, оскільки, крім високих професійних компетентностей та фахових навичок, морально-етичні якості особи, яка претендує на посаду державного службовця або вже її займає мають суттєве значення для функціонування інституту державної служби.

Прийнята модель державної служби на основі положень політико-правової системи держави у деяких країнах формує базис основоположних ідей, положень, настанов, які відображають загальні та стабільні вимоги, суспільні цінності, на яких має ґрунтуватися реалізація завдань та напрямів діяльності інституту державної служби. Правова наука такі фундаментальні засади називає принципами, які мають певну систему поділу. Вітчизняна доктрина права розділяє принципи на загальні та спеціальні, також деякі вчені виокремлюють міжгалузеві, галузеві принципи, окремо визначають принципи підгалузеві та інститутів права. Українська правова система формує законодавчу регламентацію інституту державної служби із дотриманням чітко закріплених принципів. Зокрема, система морально-етичних правил поведінки державних службовців знаходить своє вираження у принципі добросесності.

Проте, як відомо, різні держави застосовують власні унікальні підходи до побудови правової системи загалом,

мають свої особливості формування законодавчої влади в державному механізмі. Так, з метою дослідження використання добросесності як морально-етичної цінності у системі державної служби у зарубіжних країнах, необхідно розібратися у тонкощах законодавчих приписів цих держав, визначити основні підходи до розуміння добросесності, її формування як правової норми для подальшого порівняння із українським принципом добросесності державної служби.

Метою статті є компаративно-правовий аналіз добросесності як принципу державної служби України та зарубіжних країн. Об'єктом роботи є суспільні відносини, які виникають у зв'язку із вступом на державну службу, її проходженням з дотримання визначеного законом принципу добросесності. Предметом є визначення добросесності як принципу державної служби за законодавством України, з'ясування основних підходів в розумінні добросесності як інституту державної служби законодавцем Французької Республіки, дослідження політики добросесності у системі принципів державної служби Королівства Нідерландів та проведення компаративно-правового аналізу добросесності як морально-етичної цінності. Методи дослідження: загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання, серед яких: порівняльно-правовий, історико-правовий, діалектичний аналіз, системний, синтез.

Ступінь дослідження питання. Серед вітчизняних вчених-юристів правовим питанням системи державного управління, інституту державної служби, розбудові їх основоположних засад та принципів діяльності присвятили свої дослідження такі видатні науковці як Л. Біла-Тіунова, В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Петришин, Ю. Ковбасюк, М. Козюбра, Т. Коломоєць, В. Колпаков, О. Кузьменко, О. Оболенський, С. Серьогін та інші.

Виклад основного матеріалу. Добросесність як принцип державної служби за законодавством України. Нормативно-правове регулювання діяльності державної служби України здійснюється відповідно до профільного Закону України «Про державну службу» № 889-VIII від 10.12.2015 року (далі ЗУ «Про державну службу»), положення якого регулюють відносини, що виникають у зв'язку із вступом на державну службу, її проходженням та припиненням, визначають правовий статус державного службовця [10].

Сфера дії ЗУ «Про державну службу» поширюється на державних службовців: Секретаріату Кабінету Міністрів України; міністерств та інших центральних органів виконавчої влади; місцевих державних адміністрацій; органів прокуратури; органів військового управління; органів дипломатичної служби та інших державних органів. До посад державної служби не належать: Президент України; члени Кабінету Міністрів України; народні депутати України; депутати місцевих рад; посадові особи місцевого самоврядування; службовці Національного банку України; судді Конституційного Суду України; постійний представник Кабінету Міністрів України у Конституційному Суді України; судді; прокурори; працівники державних органів, які виконують функції з обслуговування; працівники державних підприємств, установ, організацій, інших суб'єктів господарювання державної форми власності, а також навчальних закладів, заснованих державними органами; військовослужбовці; особи рядового і начальницького складу правоохоронних органів та працівники інших органів, яким присвоюються спеціальні звання та інші посади, вичерпний перелік яких містить положення ст. 3 ЗУ «Про державну службу».

Українська система державної служби функціонує у відповідності до принципів, закріплених статтею 4 ЗУ «Про державну службу», якими є: верховенство права; законність; професіоналізм; патріотизм; добросесність; ефективність; забезпечення рівного доступу до державної служби; політична неупередженість; прозорість; стабіль-

ність. Кожен принцип має правову дефініцію. Морально-етичні вимоги державного службовця відображаються у принципі добросесності, який тлумачиться «як спрямованість дій державного службовця на захист публічних інтересів та відмова державного службовця від превалювання приватного інтересу під час здійснення наданих йому повноважень» (п. 5 ч. 1 ст. 4 ЗУ «Про державну службу»).

Серед основних обов'язків державного службовця, які відносяться до морально-етичних норм, варто виділити наступні: дотримання принципів державної служби та правил етичної поведінки; повага до гідності людини, не допускання порушення прав і свобод людини та громадянина; поважне ставлення до державних символів України; сумлінне і професійне виконання своїх посадових обов'язків та умов контракту про проходження державної служби (у разі укладення); додержання вимог законодавства у сфері запобігання і протидії корупції; запобігання виникненню реального, потенційного конфлікту інтересів під час проходження державної служби (ч. 1 ст. 8 ЗУ «Про державну службу») та інші.

Правила поведінки українських державних службовців регулюються згідно Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування затверджених Наказом Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 року № 158 (далі Загальні правила етичної поведінки), якими регламентовано обов'язок виконувати свої посадові обов'язки якнайкраще, чесно і неупереджено, незважаючи на особисті ідеологічні, релігійні або інші погляди, не надавати будь-яких переваг та не виявляти прихильності до окремих фізичних чи юридичних осіб, громадських, політичних, релігійних організацій, а також не допускати ухилення від прийняття рішень та відповідальності за свої дії (бездіяльність) та рішення [11]. До того ж до державного службовця та посадової особи місцевого самоврядування встановлюється обов'язок діяти добросесно, який полягає у спрямуванні своїх дій на захист публічних інтересів та недопущення конфлікту між приватними та публічними інтересами, уникнення виникнення реального та потенційного конфлікту інтересів у своїй діяльності; не використання службового становища в приватних інтересах чи в неправомірних приватних інтересах інших осіб, у тому числі не використання свого статусу та інформації про місце роботи з метою одержання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб; не розголошення інформації, що стала йому (їй) відома у зв'язку з виконанням посадових обов'язків, зокрема персональних даних фізичних осіб, конфіденційної та іншої інформації з обмеженим доступом, режим якої встановлено Законами України «Про державну таємницю», «Про інформацію», «Про захист персональних даних» та «Про доступ до публічної інформації», крім випадків, установлених законом [1]. Таким чином, принцип добросесності української державної служби має широке значення у правозастосовній діяльності. Окрім того, необхідно зазначити, що в Україні кожен державний орган має спеціальний нормативно-правовий акт, яким затверджені правила поведінки.

З метою зміцнення добросесності та зниження рівня корупції в Україні діють Уповноважені особи з антикорупційної тематики в Національному агентстві України з питань державної служби, основними завданнями даного агентства є формування та реалізація державної політики у сфері державної служби; функціональне управління державною службою в державних органах; консультативне та методичне забезпечення служби в органах місцевого самоврядування.

Основні підходи в розумінні добросесності як інституту державної служби законодавцем Французької Республіки. Інститут державної служби Франції

має цікаві особливості функціонування, адже державна служба поділяється на три види: державну, територіальну та лікарняну. Нормативно-правове регулювання діяльності державної служби Франції здійснюється відповідно до Загального кодексу державної служби (*Code général de la fonction publique*) № 2021-1574 від 24 листопада 2021 року (далі Загальний кодекс), до якого включено чотири основні закони, які регулюють статус державної служби: Закон № 83-634 від 13.07.1983 р. «Про права та обов'язки державних службовців», Закон № 84-16 від 11.01.1984 р. «Про положення про державну службу», Закон № 84-53 від 26.01.1984 р. «Про статутні положення про територіальну державну службу», Закон № 86-33 від 09.01.1986 р. «Про статутні положення про державну лікарняну службу», також було кодифіковано інші закони із відповідними змінами та доповненнями, які увійшли до даного Загального кодексу. Важливо зазначити, що Загальний кодекс не застосовується до певних посад, зокрема, таких як державні службовці парламентських асамблей; судові магістранти; військові; деякі лікарі, одонтологи і фармацевти; особи, які входять до пенсійної системи працівників державних промислових підприємств (ст. L6 Загального кодексу) та інші.

Проаналізувавши положення Загального кодексу очевидним є відсутність формування інституту державної служби Франції на спеціальних правових принципах. Проте, статтею L121-1 Загального кодексу морально-етичні вимоги до державних службовців застосовуються у вигляді загального обов'язку виконувати свої функції з гідністю (*dignité*), неупередженістю (*impartialité*), чесністю/непідкупністю (*intégrité*) та чесністю/порядністю (*probité*) [2]. Положення Загального кодексу не містять однозначного визначення цих обов'язків. У зв'язку з цим доцільним є звернення до словника для перекладу таких обов'язків як: 1) «*intégrité*» від франц. – чесність, непідкупність [12, с. 334]; 2) «*probité*» від франц. – чесність, порядність [12, с. 485]. Чесність, непідкупність, порядність мають дещо схожі риси у порівнянні із українським принципом доброчесності державної служби, які у сукупності дозволяють розуміти тлумачення цих якостей, що полягає у виконанні державним службовцем покладених на нього завдань із дотриманням високих моральних якостей. Вимоги французького законодавства до морально-етичних норм, стандартів, правил поведінки державного службовця регулюються Законом № 2016-483 від 20 квітня 2016 року «Про етику та права та обов'язки державних службовців» (*Loi relative à la déontologie et aux droits et obligations des fonctionnaires*) (далі Закон). Так, Законом закріплені вищезазначені морально-етичні риси державного службовця: чесність/непідкупність (*intégrité*) та чесність/порядність (*probité*) [7]. Ці морально-етичні вимоги хоча й не набули особливої форми принципів, проте відображають системний підхід до побудови морально-етичних правил поведінки державних службовців.

У Франції існує спеціально уповноважена особа – референт з питань етики, з яким усі державні службовці мають право консультуватися щодо дотримання зобов'язань та етичних принципів (стаття L124-2 Загального кодексу). Окрім того, у системі французької державної служби діє Вищий орган з питань прозорості суспільного життя, до одного із повноважень якого входить перевірка на наявність або відсутність загрози діяльності, яку здійснює державний службовець, а також чи має місце поставлення нормального функціонування, незалежності чи нейтральності служби під загрозу чи під сумнів, нехтування державного службовця будь-яким етичним принципом (стаття L124-12 Загального кодексу).

Французькі вчені досліджуючи питання доброчесності акцентують увагу на значній концептуальній плутанині, яка виникає із такими термінами як «етика», «чесність» і «деонтологія» через їх співіснування у багатьох

значеннях [8]. З огляду на суттєві розбіжності у значенні сутності морально-етичних норм, які висувуються до державних службовців, наукова спільнота доходить висновку про необхідність адаптування законодавчої бази з метою врахування особливостей професій та місії, характерних для кожного виду державної служби, де відобразитиметься специфічний вимір вимог доброчесності, чесності, неупередженості та запобігання конфлікту інтересів, які є загальними для всіх державних службовців [9]. Загалом проблемам морально-етичних цінностей державної служби до яких належить і принцип доброчесності у Франції приділяється значна увага у нормотворчій та правозастосовній діяльності.

Політика доброчесності у системі принципів державної служби Королівства Нідерландів. Державна служба Королівства Нідерландів діє у відповідності до Закону «Про державну службу» (*Ambtenarenwet*), який вперше було прийнято 12.12.1929 року та докорінно змінено 01.01.2020 року Законом «Про стандартизацію державної служби», згідно якого офіційна назва змінилася на Закон «Про державних службовців 2017 року». Стаття 1 Закону «Про державну службу» поділяє посади державного службовця на два види: 1) особа, яка працює з державним роботодавцем за трудовим договором відповідно до законодавства Нідерландів; 2) особа, яка домовилася з державним роботодавцем про виконання посади, визначеної наказом Ради, без права на заробітну плату, як зазначено у розділі 610 книги 7 Цивільного кодексу Нідерландів, кандидатуру якої здійснюється міністром внутрішніх справ Королівства [1].

Частиною 1 статті 2 Закону «Про державну службу» визначено перелік державних роботодавців, якими є: держава; провінції; муніципалітети; водні органи; державні органи для професії та бізнесу; інші державні органи, на які згідно з Конституцією покладені регуляторні повноваження; Європейські об'єднання територіального співробітництва із зареєстрованим офісом у Нідерландах; інші юридичні особи, створені відповідно до публічного права; юридичні особи, крім тих, що створені згідно з публічним правом, орган яких наділений державними повноваженнями, завдяки чому здійснення цих повноважень становить основну діяльність юридичної особи [1]. Сфера дії Закону «Про державну службу» не розповсюджується на муніципалітети, що керують державними школами; заклади початкової, середньої, професійної освіти; певні види державних установ вищої освіти та наукових досліджень; науково-дослідницькі установи; нідерландську організацію з наукових досліджень; нідерландську організацію прикладних наукових досліджень. Особливості видів перелічених вище установ разом із посиланнями на відповідні нормативно-правові акти більш детально описані у ч. 2 ст. 2 Закону «Про державну службу».

Державний роботодавець Нідерландів наділений певними обов'язками, серед яких необхідно виділити: 1) проведення політики доброчесності (*integriteitsbeleid*), яка спрямована на пропагування гідної службової поведінки, яка в будь-якому випадку спрямована на сприяння обізнаності щодо доброчесності та запобігання зловживанням повноваженнями, конфлікту інтересів та дискримінації; 2) гарантування, що політика доброчесності є постійною частиною кадрової політики, у будь-якому випадку, підвищуючи чесність під час оцінювання діяльності та консультацій, а також пропонуючи освіту та навчання у сфері доброчесності (*integriteit*); 3) нести відповідальність встановлену Кодексом поведінки належної службової діяльності [1].

У Нідерландах існує Кодекс поведінки належної службової діяльності (*Gedragscode voor goed ambtelijk handelen*) від 20.12.2008 року (далі Кодекс), дія якого поширюється на державних службовців, які призначені муніципалітетом Стадсканаал на посаду. Кодекс також застосовується

до тих посадовців, які працюють в муніципальній організації, вони також розглядаються як державні службовці. Даний Кодекс містить положення, які регулюють конфлікт інтересів; порядок проведення офіційних зустрічей, виконання державним службовцем додаткових функцій; надання державним службовцем будь-яких послуг особі, з якою він має сімейні чи інші особисті стосунки; інформації; подарунків; муніципального майна; використання Інтернету та електронної пошти; витрати та декларування; закордонні подорожі [3]. Незважаючи на те, що норми визначені у Кодексі прямо спрямовані на антикорупційну поведінку державного службовця, відсутні є морально-етичні вимоги, яких має дотримуватися державний службовець у процесі виконання посадових обов'язків.

Натомість у Королівстві Нідерландів існує політика доброчесності. Морально-етичну вимогу доброчесності державного управління розуміють як цілісність; інтеграцію в навколишнє середовище; як професійну відповідальність; свідому і відкриту дію, засновану на моральній рефлексії; цінність або чесноти, включаючи непідкупність; дотримання законів і кодексів; відповідність відповідним моральним нормам і цінностям; як зразкову моральну поведінку [6]. Відповідальність за дотримання доброчесності нідерландськими державними службовцями покладено на міністра внутрішніх справ Королівства Нідерландів, який також несе загальну відповідальність за професіоналізм, доброчесність та якість державних службовців, адміністраторів та інших обраних представників уряду.

Міністерство внутрішніх справ Королівства Нідерландів проводить політику доброчесності як для державних службовців, так і для осіб, які обіймають політичні посади. Тим не менш, існують деякі важливі відмінності між політикою щодо державних службовців, адміністраторів та виборних посадових осіб через відмінності в характері посади, методах призначення, контексті діяльності. Принципом політики є те, що, в першу чергу, доброчесність державних службовців стосується відносин між роботодавцем і працівником. Як наслідок, основна відповідальність за політику доброчесності покладається на роботодавця. Також у Королівстві Нідерландів функції із запобігання порушення доброчесності, сприяння етичного клімату, що характеризується такими ознаками як відкритість, безпека, повага, довіра, лідерство та справедливність, покладені на Нідерландський національний офіс доброчесності (Bureau Integriteitsbevordering Openbare Sector), як авторитетний центр знань та досвіду з питань етики та доброчесності державного сектору він допомагає державі впроваджувати політику доброчесності.

Нідерландські вчені наголошують на вагомій ролі етики у повсякденній політиці та управлінні, особливо важливим вбачається її дослідження при відсутності опису та поясненні сутності «моральних цінностей та норм», що створює необхідність «емпіричного повороту» у дослідженнях етики та доброчесності [5]. Справедливим є висновок про наявність інших типів порушень доброчесності окрім корупції, які є помітними в очах працівників бюджетної сфери, оскільки моральна якість врядування також пов'язана з іншими цінностями та нормами, крім непідкупності та неупередженості [4]. Дійсно, доброчесність як морально-етичний принцип має багатогранне значення у різних галузях державного управління. З огляду на цей факт, дослідження питань політики доброчесності як принципу державної служби має відбуватися фундаментально, приділяючи увагу окремому вивченню усіх аспектів, деталей, особливостей кожного сектору діяльності.

У результаті дослідження доброчесності як принципу державної служби за законодавством України, Французької Республіки та Королівства Нідерландів очевидними є застосування різних підходів до законодавчого процесу

формування нормативно-правових актів, якими регламентується діяльність державної служби. Очевидним фактом вбачається відсутність використання та законодавчого закріплення засад або принципів державної служби і у Французькій Республіці і у Королівстві Нідерландів. Таким чином, у цих країнах морально-етичні цінності не набули форми окремого принципу на відміну від України. Все ж французькі та нідерландські державні службовці наділені обов'язками бути чесними у свої професійній діяльності. Можна казати, що обидві держави приділяють належну увагу службовій поведінці посадовців. Хоча, аналіз законодавчої бази Нідерландів свідчить не лише про відсутність нормативно-правового визначення як основоположних принципів або засад державної служби як таких, а також про відсутність обов'язку державного службовця дотримуватися чітко встановлених етичних правил поведінки. Франція ж навпаки у профільному законі визначає загальний обов'язок виконання державним службовцем функції з гідністю, неупередженістю, чесністю/непідкупністю, чесністю/порядністю. Нажаль, французький законодавець не розкрив сутність цих морально-етичних цінностей у вигляді правових дефініцій. Найголовнішим аспектом, що об'єднує інститути державної служби усіх трьох країн – України, Франції, Нідерландів є запровадження доброчесності як антикорупційного чинника належного врядування.

Висновки. Доброчесність поступово набула центрального значення у системі державного управління та інституті державної служби. Компаративно-правовий аналіз законодавства України, Французької Республіки та Королівства Нідерландів дозволив дослідити правові аспекти використання такої морально-етичної цінності як доброчесність у державній службі. Отже, системи державної служби України, Франції, Нідерландів варті порівняння, оскільки кожна із цих країн відрізняється унікальними правовими підходами до законотворення та правозастосовної діяльності у сфері державної служби.

Так, унікальність правового підходу законодавця України полягає у належному законодавчому розробленні та подальшому нормативно-правовому закріпленні системи принципів державної служби із визначенням їх дефініцій. Особливістю українського законодавства є відображення морально-етичної вимоги державного службовця бути доброчесним в усіх правових приписах. Насамперед, найголовнішою відмінною характеристикою державної служби України від моделей державної служби Франції та Нідерландів можна сміливо вважати поєднання декількох етичних норм у єдиний принцип доброчесності. Законодавство Франції та Нідерландів поєднує спільна відсутність розроблення та нормативно-правового закріплення засад або принципів державної служби. Але у державній службі цих двох країн така морально-етична цінність як доброчесність застосовується у обов'язках державних службовців бути чесними у свої професійній діяльності. У Франції доброчесність вживається у формі обов'язку, яким державний службовець повинен керуватися під час виконання посадових завдань, але ж незважаючи на визначання у профільному законі загального обов'язку виконання державним службовцем функції з гідністю, неупередженістю, чесністю/непідкупністю, чесністю/порядністю, прогалиною французького законодавця є відсутність поєднання цих морально-етичних цінностей із формуванням правових дефініцій. Своєрідною унікальністю державної служби Нідерландів можна назвати запровадження доброчесності у якості політичного напрямку. Так, нідерландська політика доброчесності державних службовців застосовується у професійних відносинах між роботодавцем і працівником, де законодавцем основну відповідальність за політику доброчесності покладено на роботодавця. Взагалі, процес аналізу законодавчої бази Королівства Нідерландів свідчить про

відсутність нормативно-правового визначення основоположних принципів або засад державної служби, разом з тим й відсутність обов'язку нідерландського державного службовця дотримуватися чітко встановлених етичних правил поведінки. У підсумку компаративно-правового аналізу необхідно підкреслити загальний підхід усіх трьох країн щодо спрямованості політики доброчесності на відсутність корупційних проявів, що має нерозривний взаємозв'язок із вимогами державного службовця чесно виконувати посадові обов'язки, мати гідну етичну поведінку, дотримуватися законів. Таким чином, в контексті боротьби з корупцією доцільно стверджувати про вагому

суспільно-правову роль принципу доброчесності як необхідної морально-етичної цінності діяльності державного службовця, що визначає межі та способи службової поведінки. Доречно справедливо підкреслити, що українська система державної служби є взірцем належного правового підходу до розроблення та закріплення фундаментальних принципів із дотриманням яких функціонуватиме інститут державної служби. Оскільки, на відміну від вітчизняної моделі державної служби, інститути державної служби зарубіжних країн викликають проблемність суб'єктивного розуміння при застосуванні морально-етичної цінності доброчесності як принципу державної служби.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ambtenarenwet 2017. URL: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0001947/2020-01-01> (дата звернення: 25.05.2022)
2. Code général de la fonction publique. URL : https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000044416551/2022-03-01/ (дата звернення: 25.05.2022)
3. Gedragscode voor goed ambtelijk handelen. URL: <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR7908> (дата звернення: 25.05.2022)
4. Gjalte de Graaf, Leo Huberts & Tebbine Strüwer. Integrity Violations and Corruption in Western Public Governance: Empirical Evidence and Reflection from the Netherlands. *Public Integrity*, 20:2. 2018. P. 131-149. DOI: 10.1080/10999922.2017.1350796
5. Huberts L. W. J. C. (2018). Integrity: What it is and Why it is Important, *Public Integrity*, 20:sup1, 2018. P. 1832. DOI: 10.1080/10999922.2018.1477404
6. Huberts L. W. J. C., Hoekstra A. Integrity management in the public sector: The Dutch approach. BIOS. 2016. URL: <https://research.vu.nl/ws/portalfiles/portal/1484782/Integrity+management+in+the+public+sector+The+Dutch+approach+2016.pdf> (дата звернення: 25.05.2022)
7. Loi n 83-634 du 13 juillet 1983 portant droits et obligations des fonctionnaires. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/LEGISC/TA000032441389/2016-04-22/> (дата звернення: 25.05.2022)
8. Maesschalck J. Une politique d'intégrité dans l'administration : comment dépasser les bonnes intentions ? *Pyramides*. № 16/1. 2008. URL: <http://journals.openedition.org/pyramides/191> (дата звернення: 25.05.2022)
9. Sauvé J.-M. Quelle déontologie pour les hauts fonctionnaires ? *Revue française d'administration publique*, 2013/3 (№ 147). P. 725–745. DOI : 10.3917/rfap.147.0725
10. Про державну службу : Закон України № 889-VIII від 10.12.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 25.05.2022).
11. Про затвердження Загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування : Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 05.08.2016 року № 158. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16> (дата звернення: 25.05.2022)
12. Французько-український словник. Українсько-французький словник : 220000 + 210000 : два в одному томі : 430 000 од. пер. / під заг. ред. В. Бусела. Київ, Ірпінь : ВТФ «Перун», 2012. 1104 с.